

100 Edebi Eleştiri Dergisi

e-ISSN: 2602-4616

Cumhuriyetin 100. Yılı Anısına 1923'ten 2023'e Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı

Aralık 2023

Atıf/Citation: Ay, F. (2023). "Edebi Yönüyle Hareket Dergisi (1939-1953)". *Edebi Eleştiri Dergisi*. Cumhuriyetin 100. Yılı Anısına 1923'ten 2023'e Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı, s. 362-379.

Ferudun AY*

Edebi Yönüyle Hareket Dergisi (1939-1953)**

Movement Magazine with its Literary Aspect (1939-1953)

ÖZ

Dergiler, Türk kültürü ve medeniyetinin gelişmesinde ilmi, içtimalı, siyasi ve edebî açıdan büyük bir öneme sahiptir. Türk Edebiyatı'nın gelişme sürecinde önemli katkılar sağlamıştır. Edebiyatçıların kendilerini ifade etme ve fikir alışverişinde bulunmak için yaygın olarak başvurduğu yayın mecrası olmuştur. Bu mecralar edebî yazıların yer aldığı süreli yayınların yanında edebiyat dışındaki konulara yönelik yayınlanan fikir-sanat dergilerinin sayfalarında da edebî yazılara yer verdiği görülmektedir. Bahsetmiş olduğumuz tespitin işaret ettiği dergilerden birisi de Hareket dergisidir. Hareket, Nurettin Topçu'nun kuruculuğunda Şubat 1939 yılında yayın hayatına başlamış Türk düşünce tarihinde izleri bulunandevrin birçok fikir insanının yazılarının da yer aldığı Mart 1982 tarihine kadar beş dönem halinde 187 sayı çıkartılmıştır. Hareket dergisi 'Hareket Fikir- Sanat', 'Hareket Fikir-Âhlak-Sanat', 'Hareket Siyasî Mecmua', 'Hareket Aylık Fikir Mecmuası'" başlıklarıyla edebî yazı ve edebiyatçılarımıza sayfalarında geniş yer vermiştir. Hareket, Cumhuriyet tarihinde sanat ve fikir hayatında kıymete değer bir yere sahip olan dergi, sayfalarında yer verdiği edebî yazılarla edebiyat sahasına da önemli katkılar sunduğu görülmektedir. Bu düşünceden yola çıkarak çalışmamızda Hareket (1939-1953) dergisinde yayınlanan edebî yazılar tespit edilmiştir. Cumhuriyet'in 100. yılında edebiyat ve fikir cihetinde katkı sağlayan Hareket (1939-1953) dergisi yayınlarında yer alan edebî yazılarınkonu tasnifi ve değerlendirmeyapılarak edebiyat sahasına inceleme-araştırma imkân sağlanmıştır.

Anahtar Kelime: Hareket, Türk Edebiyatı, Cumhuriyet, Dergi, Batılılaşma, Fikir Hareketleri, Medeniyet

ABSTRACT

Magazines have great importance in the development of Turkish culture and civilization from scientific, social, political, and literary perspectives. They have made significant contributions to the development of Turkish literature. They have been a common medium for literary figures to express themselves and engage in intellectual exchange. These platforms not only feature literary writings but also include literary articles in the pages of idea and art magazines published on non-literary topics. One of the magazines that this statement refers to is "Hareket" magazine. Hareket, founded by Nurettin Topçu in February 1939, played a role in the Turkish intellectual history and published 187 issues in five periods until March 1982, featuring writings from many intellectuals of the era. The magazine "Hareket" extensively covered literary writings and literary figures under titles such as "'Hareket Fikir-Sanat,' 'Hareket Fikir-Âhlak-Sanat,' 'Hareket Siyasî Mecmua,' 'Hareket Aylık Fikir Mecmuası.'" Hareket held a significant place in the history of art and intellectual life during the Republic period, and it is evident that it made important contributions to the field of literature through the literary articles it published. Based on this idea, our study identified the literary articles published in Hareket (1939-1953) magazine. By classifying and evaluating the literary writings in the publications of Hareket (1939-1953) magazine, which contributed to literature and thought in the centennial of the Republic, we provided an opportunity for research and analysis in the field of literature.

Keywords: Movement, Turkish Literature, Republic, Magazine, Westernization, Intellectual Movements, Civilization

*Dr. Öğretim Üyesi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü, fay@bandirma.edu.tr

** [Araştırma Makalesi] Geliş Tarihi: 15.11.2023 Kabul Tarihi: 26.12.2023 Yayın Tarihi: 31.12.2023 DOI: 10.31465/eeder.1391515

Giriş

Türk yayın hayatında süreli yayınların edebiyat, kültür, sanat ve fikir hayatına büyük katkıları olduğu görülmektedir. Tanzimat devrinden itibaren başlayan süreli yayın sayfalarında yer verdiği düşünce yazılarıyla edebiyat, sanat, kültür, ilim, içtimaî, siyasi ve tarihî malumat ve olayları günümüze aktarmanın yanında her türlü bilimsel bilgilerin yayılmasında etkin rol oynamaktadır. Yayın hayatında yaygınlaşması sonrası devlet yönetimi ya da idareye yakınlığı nedeniyle hâkim fikir veya insanlar tarafından yayılan resmî düşüncenin etkisi dışında gelişen görüşlere de yer vererek fikir tarihimizin zenginleşme ve gelişmesinde dergilerin etkili olduğu görülmektedir.

Türk düşünce tarihinde değişimin en güçlü başlangıcı olan Tanzimat ve Cumhuriyet dönemlerinde gelişen fikir hareketleri beraberinde yeni tartışmaların da hayat bulacağı mecaz olarak süreli yayınların (dergi) tercih edildiği görülmektedir. Türk düşünce tarihine etki etmiş önemli süreli yayınlardan birisi olan *Hareket* dergisinin de devrinin fikir-sanat ve edebiyat yazılarıyla ön plana çıktığı görülmektedir.

Hareket dergisi, Nurettin Topçu'nun benimsediği hareket "aksiyon" felsefesi bağlamında gelişen bir dergidir. 1939 yılında *Hareket* (Fikir ve Sanat) adıyla *Rönesans Hareketleri* başlıklı kendisinin ilk yazısında yer aldığı süreli yayın hayatına başlamıştır. 1939'dan 1982 yılına kadar faaliyet gösteren derginin Nurettin Topçu'nun yaşamında 158, ölümünden sonraki yayın sürecinde yeni sayı serileriyle beraber 186 sayısı çıkmıştır. *Hareket*'in "aralıklarla, değişik boyut ve hacimde yayımlanan ve her defasında 1. sayıdan başlayan derginin dönemleri ve tarihleri şöyledir: I. dönem: Şubat 1939-Mayıs 1943 (sy. 1-12); II. dönem: Mart 1947-Haziran 1949 (sy. 1-28); III. dönem: Aralık 1952-Haziran 1953 (sy. 1-7); IV. dönem: Ocak 1966-Mart 1977 (sy. 1-115); V. dönem: Mart 1979-Eylül 1981 (sy. 1-24). Derginin son iki dönemdeki adı *Fikir ve Sanatta Hareket* olarak tescil edilmiştir." (Okay, Hareket, 1997: 123). Bu bakımdan da Cumhuriyet dönemi süreli yayınları içinde uzun süreli yayımlanan dergiler arasında yer almaktadır.

Hareket, yayın sürecinde fikir, edebiyat, sanat ve bilim hayatından isimlerin yazılarına yer verilmiştir. İlk sayı da ifade ettiğimiz gibi Nurettin Topçu'nun *Rönesans Hareketleri* adlı ilk yazısı ile başlar ve *Hareket*'in ideolojisi veya yayın politikası hakkında tanıtıcı bir takdim yazısı bulunmamaktadır. *Hareket*, adını Nurettin Topçu'nun fikirlerinde oluşmasında etkili olan ilk yazısının da ilhamını veren "doktora hocası Fransız filozofu Maurice Blondel'in hareket (action) felsefesinden alır. İlk sayıdaki "*Hareket Felsefesi*" başlıklı uzun makalede bu felsefeyi özetleyen Nurettin Topçu âlemin varlık, düşünce ve hareketin bütünü, dolayısıyla var olmanın da düşünmek ve hareket etmek demek olduğunu söyler." (Okay, Hareket, 1997: 123). Fransız filozofu Maurice Blondel'in (1861-1949) yazısının hülasası olan hareket (action) "*Hareket Felsefesi*" başlıklı uzun makaleden esinlenerek koyduğu görülmektedir (Elibol, 2021: 267). Nurettin Topçu'nun *Hareket* dergisine Dair İki Yazısı "*Hareket'in Sakladığı Sır*" başlıklı yazısında derginin yayın hayatının gerisinde yatan düşünce yapısını şu sözlerle ifade eder: "Bizde hem dünyanın en zayıf varlığı olan ferdiyemiz, hem de en kuvvetli varlık olan sonsuzluk barınıyor. İkisinin istekleri var; ikisinin de hizmetlerine hizmet etme durumundayız." (Kara, 2015: IX). Bu çalışmamızda esas araştırma konumuz olan edebiyat yazılarına yer verilmesindeki temel düşünceleri ise şu cümlelerle açıklar:

"Yunus'tan Akif'lere kadar çok cepheli hayat çilesi bizde bir feryad olmak istiyor. Türk milleti, kendi felsefesinin ifadesini dilinin ucunda saklıyor. Sade birşeye muhtacız:

duygulu, iradeli, milletini olduğu gibi anlayan ve seven seven münevverlere... İşte bu kadro yetiştiği zaman bizim de felsefemiz gerçekleşmiş olacaktır.”¹ (Kara, 2015: XIII).

Hareket'in fikir dünyası, Anadolu toplumculuğu ve ahlâk davası temelinde İslam Ruhculuğu'nu bin yıllık tarihi hafızanın yoğurduğu ve şekillendirdiği idealizmle asırlardır süren sefalet ve insan yapısını bir merhamet iradesinden öteye geçirecek mistik hayatın ifade ettiği müşkül durumdan sıyrılmak isteyen feryat olmasıdır (Kara, 2015: XIII). *Hareket* dergisinin düşünce ve yayın hayatındaki tesiriyle ilgili tespitleri güçlendirecek benzer bir torumu D. Mehmet Doğan, *Nurettin Topçu* başlıklı yazısında onun milleti bir insan gibi gördüğünü, insan gibi vücudu ve ruhu olduğunu ve bunları meydana getiren unsurların coğrafya (toprak), tarih ve güzel sanatların yanında en esaslı realitenin vatan yani milli coğrafya olduğu vurgular. Esas olan topraktır. Irkı ve şartları tayin eden odur (Doğan D. M., 2021: 441-442).

Hareket'i düşünce önderliğini yaparak harekete geçiren Nurettin Topçu, dergisinde yayınlamış kendisine ait yazıları ve düşünceleriyle Türkiye'de İslamcılık ve Türkçülüğü hem etraflıca etkileyen- tesir eden, hem de yön belirleyecek konumda yayınlar ortaya koyduğunu görmekteyiz (Doğan D. M., 2021: 446). Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte dönemin özelliklerinden olan radikal modernleşme sürecinde “halka rağmen halk için” söylemine karşılık halk içinde karşılık bulan faşist ideoloji değildir. “Millet mistiği” din devleti olmayan ama “muhafazakâr ütopya” olarak adlandırılan Anadolu içinde “millet mistiği” ruhu sosyalist ama millî iktisat temeline dayalı bir düşünce inşasıdır. *Hareket* dergisi muhalif bir okul olarak tamda bu noktadan değerlendirilebilir. Ruhunda Anadolu olan millî bir iktisat politikası çevresinde kalkınma amacıyla inşa edilen ama bu yapılaşmayı sadece iktisadi veya felsefi soyutlama ile değil edebiyat tarafıyla ele alan bir *Hareket* dergisi ve fikir babası Nurettin Topçu inşası görülmektedir (Elibol, 2021: 269-272). Başkaca uzun veya kısa süreli yayınlar yapan, dönemin tüm zorluklarına rağmen öne çıkan fikir sanat dergilerinden bahsetmek de mümkündür. İsim babası Yahya Kemal Beyatlı olan, 1921-1923 yılları arasında Millî Mücadele ve Cumhuriyet dönemine rastlayan fikir, sanat ve edebiyat alanlarında yayın yapan *Dergâh* dergisinin *Hareket* ile olan tesiri ve benzerliği görülmektedir. Millî Mücadele'yi destekleyen *Dergâh* da benzer bir düşünceden hareket eden ruhçu ve mistik bir dergidir. M. Orhan Okay, TDV İslam Ansiklopedisi'nde *Hareket* başlıklı yazısında Nurettin Topçu'nun dergi üzerinden yapmak istediğinin gerisinde düşünce dünyasında insanın ilahi bir iradenin rolüne haiz olan varlık olarak ilahi bir karakter olarak görmektedir.

“Nurettin Topçu, bu felsefenin metodunu ve kavramlarını İslâm tasavvufu için değerlendirmeye çalışmış ve Anadolu insanının felsefesini yapmak amacıyla kullanmıştır. *Hareket*'teki hemen her yazısında Türk milletinin bütün sosyal kurumlarıyla nasıl bir devlet ve toplum yapısına sahip olması gerektiği hususunda metafizik ve pratik yolları göstermiştir.” (Okay, 1997: 124).

Farklı tezleri savunanlarında yer aldığı pragmatist bir düşünce sistematliğini geliştirir. Osmanlı toplumu ve ekonomik yapısı, tasavvuf geleneği içinde farklı tezlerin yer alması aynı zamanda düşünceler arası ilişki geliştirmeye çalıştığının bir delili olarak zorlanmadan genel bir yazar kitlesinin ve yazıların bütünleşeceği bir *Hareket* dergisi görmekteyiz (Elibol, 2021: 272).

“Yunus Emre ve Mehmet Akif gibi “milletini olduğu gibi anlayan ve seven münevver” kadrolar yaratacak bu felsefenin unsurlarını, içinde metotlu düşünme prensibini

¹*Hareket*, V/1, Ocak 1966 (“*Hareket*” imzasıyla, derginin yeniden çıkış yazısı).

barındıran bir tekâmülcülük, Anadolu toplumluluğu, İslam Ruhçuluğu ve toplum için nefisini feda edebilecek bir birey idealizmi olarak sıralamıştır.” (Akkurt, 2021: 1110).

Prof. Dr. Recep Şentürk, *40 Yıl Sonra Nurettin Topçu “Nurettin Topçu Bugün Bize Ne Söylesin”* adıyla düzenlenen *40 Yıl Sonra Nurettin Topçu Bilgi Şöleni* adlı panel konuşmasında *Hareket* dergisi ve Nurettin Topçu'nun fikirlerini Tanzimatla birlikte başlayan ihya ve tecdit hareketi içinde görür (Şentürk, 2016: 21-22). Mehmet Can Doğan, *Hareket* ve Nurettin Topçu üzerine yapmış olduğu “1930’lu ve 1940’lu Yıllarda Dergicilik ve Hareket Dergisinin Konumu” adlı bildirisinde başka bir açıdan *Hareket*’e bakış sunar. *Hareket*, dergisinin oluşumunsa yer alan göstergelere dikkati çeker. Devrin dergilerinin proje dergisi olarak kurgulanmalarını, Cumhuriyet’in 10. yılı münasebetiyle yapılan kutlamalarda gençleri sisteme entegre etmek ve sistemin içerisinde tutmak niyetiyle gençlik dergilerinin desteklendiği yönünde söylentiler ve bir hava hissedilmesinin 1938’e kadar süren Ankara merkezli dergilerin ideoloji yayan olarak görülmesine sebep olan algıya bağlamaktadır. Ülkeyi ideolojik ayrışmaya giden bu süreçte 1938 sonrası düşünce dergilerini Türkiye için gelecek projeleri üreten farklı bir yol ayrımına sokmuş olduğu görüşündedir. Bu durum süreli yayın ve yayıncılıkta yeni tasnifleri beraberinde getirmiş ve Nurettin Topçu'nun *Hareket* dergisini “Anadolucu” konumlandırmaya oturtmuştur. Bu nedenle *Hareket*’i *Anadolucu* dergiler içinde görmek mümkündür. Anadolu tabanlı ve oradan beslenen söylemlerle devrinin dergilerinden ayrılan bir yönü görülmektedir. “*Mistik Anadolu*” rengi yayının kesintilere uğradığı zaman aralığına rağmen devam etmiştir (Doğan M. C., 2016: 282-287). Yeniden yayın hayatına başlayan *Hareket* (1952) çok partili dönemde etkisiyle içtimai yapımıza uygun bakış açısı ve yorumlar eklemiştir. 1966-1975 yıllarına gelindiğinde İslam ahlâkı ve Osmanlı iktisadı geleneğinden de beslenen medeniyet birikimi gereği olan İslam Ruhçuluğu ve Milliyetçi, Sosyalist düşünce modelinde yayınlarını sürdürmüştür. *Hareket* dergisi, millî kültüre değer veren ve yaşamın içinde uygulamaya çalışan bir yayın anlayışı gütmektedir. Nurettin Topçu'nun ilk sayıdan başlayarak son çıkarmış olduğu sayıya kadar yayın sürecinde kurmuş olduğu süreli yayın politikası sonraki sayılarda da korunmaya çalışılmış ve güncel siyasi konulardan uzak durularak siyaset, felsefe, sosyoloji, kültür ve edebiyat gibi konular ağırlıklı olarak yer almıştır. Genel düşünce çerçevesinden çıkmadan edebiyat anlamında hikâye, deneme şiirlerin eski *Hareket* sayılarına oranla daha da artmış olduğu görülmektedir. *Hareket*, 5. dönem sayılarında (1974) “*Aydın Getirdikleri*” adlı bölüm altında dünyadaki siyasi gelişmeler imzasız yazılarla yayınlanmıştır. Özellikle 7. dönemde bütün sayılarında “*Aydın Hareket’i, Sanat-Edebiyat, Araştırma-İnceleme, Fikriyat*” adını taşıyan bölümlerden oluşmaktadır. *Hareket* dergisinin yayın sürecinde alt başlıklarında değişim de görülmektedir. [II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 28, Haziran 1949 *Hareket* “*Fikir-Âhlak-Sanat*” olarak [III. Devre], Sayı: 3, Şubat 1953 ve [III. Devre], Sayı: 7, Haziran 1953 arası *Hareket* yayınlarında kapak alt başlığı “*Aylık Fikir Mecmuası*” olarak yayınlanırken [III. Devre], Sayı: 1, Aralık 1952 ve [III. Devre], Sayı: 2, Ocak 1953 sayısında kapak alt başlığının *Hareket* “*Aylık Siyasî Mecmuası*” olarak değiştiği görülmektedir. Bu değişimin edebî yazıların niceliğine kısmi olarak etkisi görülmektedir. Derginin 1943 sonrası sayılarında edebî yazıların niceliğinin arttığı görülmektedir.

Hareket, fikir ve sanat değerleri bu bakımdan devirlerinin çekim merkezi olmanın yanında edebiyat, sanat ve kültür sahasına da sayfalarında yer vererek yazarların sahip olduğu düşünce ve ideallerin günümüze taşınmasında büyük görevler üstlenmiştir. *Hareket* dergisi bu anlamda devrinin en geniş yazar kitlesine uyan örneklerindedir. Derginin etrafında oluşan dar ve geniş insan unsurlarından oluşan alanında usta isimler bir araya getirilmiştir. Fikir ve yol olarak aynı

istikamette olanların yanında karşılıklı etkileşim neticesinde düşünce tarihi açısından önemli bir buluşma noktası olduğu görülmektedir. Birçok insanın düşünce ve biyografisine bakıldığında geniş bir insan unsuruna dayanan düşünce insanlarına yer verildiği açıktır (Kara, 2015: VI). 1939'dan 1982 yılına kadar faaliyet gösteren dergide sanat, fikir, siyaset-politika, bürokrat, sinema, kültür, edebiyat, felsefe, akademi, içtimai ve diğer sosyal alan çevrelerinden olan birçok farklı isme sayfalarında yer verilen bu isimler aşağıda verilmiştir:

Nurettin Topçu, Kemal Fikret Arık, Cahit Okurer, Mehmet Kaplan, Ali Ölmezoğlu, Hasan Tanrıkut, Muvaffak Sami Onat, Hüseyin Batu, Miraç Katırcıoğlu, Leman Avni Başa., Selami Başkurt, H. Basri Çantay, Mehmet Nurettin, M. Nurettin Ulaş, Bülent Tarcan, Ali Münif İslamoğlu, Rüknettin Fethi, Fahrettin Kerim Gökay, Lütfü Bornovalı, Ali İhsan Balım, Mustafa Ateş, Remzi Oğuz Arık, Nihat M.Çetin, Cevat Aydemir, A.İhsan Göğüş, Adnan Varol, Kemal Or, Hilmi Ziya Ülken, Muzaffer Ateş Kebapçığıl, Turgut Evren, Celalettin Tuğrul, Suat Seren, Oktay Arslan Alp, Hikmet M.Erdal, Cahit Obruk, K.Domaniç, Neriman Yavuzer, Bahaettin İzgi, Jale Baysal,Asaf Muammer, Mahmut Kızılcı, Halil Soyuer, Ali Rıza Alp, Talat Tekin, İsmail Ali Sarar, Suat Yeşilyurd, Vedat F.Belli, Ali Fuat Başgil, Tahir Örnek, Muzafulaşfer Uyguner, O.Nedim Tuna, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Osman Nedim Tuna, Hasan Fevzi, Tarık Buğra, Zeki Ömer Defne, Salahattin Köseoğlu, Rıfat Necdet Evrimer, Necati Karabacak, Niyazi Adalı, Mehmet Aksoy, Ezel Erverdi, Emel Esin, Gökhan Evliyaoğlu, R. Necdet Evrimer, Turgut Evrem, Necati fazıloğlu, Rükneddin Fethi, Muin Feyzioğlu, Mehmet Gökalp, T. Fikret Göncüler, Abdulkadir Güler, M. Sami Gültek, C. Ünalı Hasannebioğlu, Tarık Hasırcıoğlu, H. Hüsrev Hatemi, H. Perviz Hatemi, Emin Işık, M. Feyyaz İbrahimhakkıoğlu, Hikmet İdiğ, A. Münif İslamoğlu, Ahmet Kabaklı, Saadettin Kaplan, İsmail Kara, Mustafa Kara, Bahattin Karakoç, Ertuğrul Karakoç, Ali Karamanlıoğlu, İlhami Karayalçın, Rıfka Kaymaz, Nihat Keklik, O. Selim Kocahanoğlu, Ercümend Konukman, Cemil Kuanç (Kıvanç), Cemal Kurnaz, Mustafa Kutlu, T. Cemal Kutlu, M. Atillâ Maraş, M. Önal Mengüşoğlu, Cemil Meriç, R. Melül Meriç, Vahap Mutal, M. Orhan Okay, Ârif Okuyan, Mustafa Özbacı, Mustafa Özdamar, A. Rıza Özer, Dursun Özer, Hüseyin Öztürk, Y. Nuri Öztürk, M. Emin Palamut, Aykut Poturoğlu, Aclan Sayılğan,İhsan Sezal, Mehmet Sılay, Ayhan Songar, Alaattin Soykan, M. Sabri Sözeri, M. İlyas Subaşı, Emin Şanlı, Şerif Aktaş, İ. Hakkı Aladağ, İ. Durmuş Albayraktaroğlu, A. Rıza Alp,Şevket Arı, Alparslan, Yaşar,Oktay Aslan Apa, N. Hayri Azamat, Ziya Bakırcıoğlu, A. İhsan Balım, L. Avni Başa,M. Bayram,Kemal Bek, V. Fuat Belli, Saadettin Elibol, Abdullah Ulubay, Süleyman Uludağ, Muzaffer Uyguner, G. Mehmet Uytun, M. Şakir Ülkütaşır, Turgut Yemişçi, Lâtif Yıldız, Durali Yılmaz, Mithat Yılmaz, Nuri Yüce, Ayhan Yücel, Muzaffer Zorlu, O. Hasan Bildirki, Muamer Bilge, Ali Birinci, Sami Boz, Tarık Buğra, Ali Bulaç, Şevket Bulut, M. Necati Büyükkurt, Kadir Cangızbay, Muzaffer Civelek, Mehmet Coşar, Memduh Cumhuri, Vahit Çabuk,İ. Hâmi Danişmend, İsmail Dayı, Ahmet Debbağoğlu, Z. Ömer Defne, Mehmet Deligönül, Ziya Demirel, O. Selim Dinçsoy, Avni Doğan, D. Mehmet Doğan, Mehmet Doğan, Âbidin Elder, Sabahat Emir, İlhan Engin, İnci Enginün, Celâl Erçikan, Aslan Ergüç, Rekin Ertem, Sabih Şendil, Tamer Şuer, Hasan Tanrıkut, Hasan Tanrıöver,Nuri Tarhan, A. Nihad Tarlan, Hüseyin Toprak, Celâleddin Tuğrul, O. Nedim Tuna, Abdullah Uçman.

Bu araştırma makalesinde *Hareket*'in I, II ve III. dönemi1939-1953 tarihli yayınları boyunca edebî anlanda önemli yere sahip olan yazıların tespit ve tasnifi yapılarak derginin yayın hayatındaki dönem ile ilişkili olarak devrin edebî anlayışı ve yazarlarını daha iyi anlaşılmasına katkı sunmuştur. *Hareket* dergisinin 1939-1953 yıllarında yayımlana bütün sayılarını arşiv tarama çalışması I, II ve III. sayı dönemi olan yayınlarında edebiyatımızın düşüncesini

günümüze taşımaya olanak sağlayacak başlıkların yer aldığı yazıların tespitini sağlamıştır. Bu bakımdan *Hareket* dergisi çalışmamız edebî yönden bir edebiyat yazısı niteliğine de dayandırılmıştır. Böylece *Hareket*'in edebî yönünün incelenmesinde araştırmacılara imkân ve kolaylık sağlanmıştır.

Edebî Yazılar ve Fikri Yönü

Cumhuriyet dönemi yayın hayatımızda fikir- sanat dergiciliği dönem içindeki sorunlara eğilmek, yön vermek ve ortak düşünce insanlarını biraraya getiren mecra olmuştur. *Hareket*, bu bakımdan hareketle geniş bir insan unsuru ile fikriyatının yayılma alanıyla büyük bir coğrafyada yankı bulan yayın politikası sürdürdüğü görülmektedir. Türkiye'yi merkeze alan fakat dünyadaki olup bitenlerle beraber yorumlayan bir yayın politikası karşımıza çıkmaktadır (Kara, 2015: VI). Bu sebepledirki *Hareket* ve devrin fikir sanat dergileri, dönemin fikri düşünce yapısını diğer yayın türlerine göre daha ayrıntılı ve genellikle alanında uzman kişilerin kalemleriyle sunmasından dolayı siyasal müdahalelerden en çok etkilenen yayın organlarından biri olduğu görülmektedir. Çünkü, Türkiye'nin yakın tarihinde tek partili dönemdeki politik çıkarlar sebebiyle engellenip sansürlenmiş yayınlarla doludur (Okay, 2006: 339-340). Dolayısıyla *Hareket* de bundan payını almış olmasına rağmen yoluna devam etmiştir. Süreli yayıncılığın öneini hem zanları hemde gelecek adına yol açıcı olduğunun idrakında hareket edildiği görülmektedir. Bu anlamdaki düşünceyi destekleyen Cemil Meriç, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Mecmua-i Fünûn* (1863-1865) tam bir mektep olduğu sözünü hatırlatır. Ancak bizdeki mecmuaların ne milleti ne de içtimaî bir sınıfı temsil etmeyen düşünce tarihimizin bir sayfası olarak dergi koleksiyonu anlamında elimizde olmayan bedbaht veya bahtiyar bir sayfası olarak görmektedir (Meriç, 2013: 103). Cemil Meriç, dergiyi serseri, sıcak, taze bir hür tefekkürün kalesi gibi görür.

“Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun. Bir neslin vasiyetnamesidir dergi: vasiyetnamesi, daha doğrusu mesajı. Kapanan her dergi, kaybedilen bir savaş, hezimet veya intihar” (Bu Ülke, 2013: 102-103).

Cemil Meriç, dergileri farklı bir tanımlama yapar. Kiminin yarı yolda kaldığından, kiminin hedefe dahi varamayacağından belki de sadece kanat çıpmakla kalacağından bahseder. Ama bir şey elde edildiğine vurguda bulunur. Tamda Nurettin Topçu'nun *Hareket* dergisiyle kendisine ses bulmayan düşüncelerin, muhalif yazıların mekânı olarak gelecek fikirlere “*itimât-ı nefis*” ile düşüncede saaffetle hareket etmenin gelecekte vereceği ödülünü sunması olmuştur. Devrimizin makyajsız çehresini aktarması bile başlı başına önem arz etmektedir. Cumhuriyet'in devrimleri arasında olan harf inkılabı ile derginin altın çağını yitirmesinin beraberinde okuyucusunu da yeni okuyucu kitlesini oluşturana kadar devlet yardımına muhtaç olduğu bir sürece dikkati çeker. Tek parti dönemindeki dergiciliğin durumunu çılgınlık içinde kasvetli bir dönem olarak tanımlar. Nihayet politika dergilerinde yer alan kavgalar ilgiyi artırmasıyla dergiye olan aynı oranda ilginin artması edebiyatında bu zeminde yer bulmasına imkân verdiğini ifade eder. Bu durumu birkaç zavallı derginin soluk sayfalarında nebatî bir hayat benzetmesiyle ifade eder (Bu Ülke, 2013: 103). *Hareket*, bu süreçte edebiyata sayfalarında yer vererek dönemin Türk Edebiyatı'na farklı açıdan ve düşünce ile bakan yazı ve edebiyatçılara nebatî zemin alanı açmıştır.

Nurettin Topçu'nun, [1. Devre] Yıl: 1, Sayı: 4, Mayıs 1939 yayınında Nizam Ahmed takma adıyla yazdığı “*Çalgıcılar*” başlıklı yazı ile dönemin tek şef rejimi olarak adlandırılan siyasi otoriteyi hicvettiği için dergi ve yazarları takibe alınmıştır. Hiçbir dinî derginin yayın hayatında

olmadığı bir dönemde *Hareket* dergisi yayınlarının dinî yayımları gazeteler aracılığıyla bir çeşit romanlaştırılmış İslâm tarihi tefrikası veya ilmiyal seviyesinde halk kitaplarından ibaret olduğu kayıtlara geçmiştir. Dönemdaşı fikir dergilerin (*Ağaç*, *Fikir Hareketleri*, *Yücel* ve benzerleri) hemen hemen tamamı yönetimde olan tek partinin resmî görüşlerinin dışına çıkamadığı görülmektedir. Bu bakımdan *Hareket* dergisi döneminin tek muhalif dergisi olmuştur (Okay, 1997: 123). Nurettin Topçu, diğer sanatlarla kıyaslanmayacak kadar edebiyata önem vermiş ve *Hareket* dergisi içinde edebî yazıları da göz önüne aldığımızda sadece sevmekle açıklanamayacak bir ilgi olduğu görülmektedir. M. Orhan Okay, bu konudaki tespitimizi destekler ve *Hareket*'in edebiyata olan yoğun ilgisini tefarruatlı işlenecek kadar önemli görür (Okay, 2006: 340). Örneğin, Nurettin Topçu'nun [III. Devre], Sayı: 1, Aralık 1952 ve sonrasında 3. sayıya kadar süren hikâye serisi edebiyata ilgisini gösteren ürünlerden sadece biridir. *Hareket*'te edebiyatçı ve yazarlara yer vererek derginin her türde düşünce okulu olmasında Nurettin Topçu'nun geniş ilgi alanının neticesinde ilmi ağının olması da yatmaktadır. Mehmet Kaplan, 1979 tarihli *Hareket* 1. Sayısında “*Kırk Yıllık Hareket*” başlıklı yazısında derginin fikir, sanat, siyaset, içtimaî, kültür, medeniyet, edebiyat ve felsefe gibi entellektüel alanlarda gelişmesinde kavşak noktası olan süreli yayın ve kişilere de bağlamaktadır. Derginin ara verdiği sürelerde dahi olgunlaşma süreci olarak katkı sağladığını göstermektedir. Nurettin Topçu ve Mümtaz Turhan gibi önemli fikir insanları arasındaki seçimin kendi ve diğer *Hareket* yazarları üzerindeki tesirinin olduğunun bunda etkisi olduğu açıktır. Nurettin Topçu'nun antiteknolojist yaklaşımı içinde gelişen medeniyet tasavvurunu kabul etmemekle birlikte din hakkındaki tavrını benimsediği ve aynı paralellikte edebî yazılarını yazdığını görülmektedir.

Mehmet Kaplan gibi dergide yazan edebiyatçıların hemen hemen hepsinin üzerinde *Hareket*'in entellektüel formasyonun gelişmesinde tesiri olduğu kadar edebî yazıların bir sonraki *Hareket* için edebiyat dışı yazıların gelişmesinde edebî yazıların, başlığın, kelimelerin etkisini yazılar arası uyumdan hareketle yayımlanan sayılardaki başlıklarla müşahede edebilmekteyiz (Kaplan, 1979: 64-67). Edebî yazıların gelişiminde bu mecralarda dönemin şartları içinde yayın hayatında üretim yapıldığını durum değerlendirmesi olarak ayrıca dikkate değer görmekte de yarar olacaktır.

Nurettin Topçu'nun öncülüğünde yayımlanan *Hareket* dergisi devrinin süreli yayın organlarında görülmeyecek ve tesadüf olunmayacak bir türden edebî yazılara ilerleyen sayılarda aratan bir miktarda edebiyata yer vermiştir. Farklı edebî görüşlerin can bulması ve günümüze aktarılması sürecinin ehemmiyetiyle yazıların niceliği değerlendirilmektedir.

Hareket, 1939-43 tarihli I. döneminde yayımlanan sayılarında antiteknolojist bir tavırla medeniyette bir ihtirasın insanımızı nefes alamaz bir duruma düşürdüğünü işleyen yazılarla öne çıkar. Fikri ve felsefe düşüncesinin yörüngesinde ruhçu ve mistik temelleri araştırmaktadır. Toplumu çürüten materyalist, pozitivist ve pragmatist düşünceyi kalbin ahlâk ve irade felsefesiyle çürütmeyi, bunu da Yunus'un sezgisinden haretle “*Bir ben vardır bende, benden içre*” sözünün vermiş olduğu fikrin istikametiyle çözüme kavuşturmayı önermektedirler. *Hareket*, 1947-49 tarihli II. dönem yayınlarında Türk milliyetçiliğinin konumu ve izahı ön plandadır. Türk milliyetçiliğinin meseleleri ve Anadolu milliyetçiliği bin yıla yayılan yerleşik birikimine dikkati çekerek Türk milliyetçiliğinin İslâm ile ayrılmaz bütünlüğüne vurgu yapılır. 1952-53 tarihli III. dönem *Hareket* yayın düşüncesi ve yazıları *Yeni Nizam*'ın sınırlarını çizerek devrin hızla yayılan komünist ve kapitalist iki dünya kutuplaşmasına karşın kendi konumunu belirlemektedir. Her iki kutup karşısında millî kültürümüzün tarihsel sürecinde ihtiyaç olan değer temelleri barındırdığını Batı'nın karşısında durarak yayınlarında göstermektedirler. Türk

milletinin ahlâkı, dini, örfü-âdeti, Anadolu kalbi ve bin yüzyıllarca oluşan Türk-İslam medeniyeti kaynaklık edebilmektedir. Anadolu, sanat, fikir ve edebiyat ve hertürlü ihtiyaç olan bu birikime sahiptir. Bunu görmeyenler ise muhteristir görüşü öne çıkar.

“Çünkü millet insanîyetin içsel tercümesidir. Aynı feryat Fuzulî’de Mecnun’dan, Goethe’de Dr. Faust’dan yükselirken büyük karakter ve neşe başlığı taşımaktadır. Zira birinde inleyen Dicle Nehri, öbüründe Elbe sularıdır. Yunus’un güneşi mabedin içerisinde doğuran imaniyle, Shakespeare’in arzın her tarafına ve insanın ruhuna sisler doldurucu şüphesini, sun’i bir temenni saymak lâzımdır? Pascal’la Âkif’in duaları elbette başka başka olacaktır.” (Topçu N. , 2015: 21).

Batı’nın medeniyetimize nüfuz ettiği gibi bizim onlara nüfuz ederek terennüm ettirdiğimize rast gelinmediğini vurgular. Milletın olan din, kültür ve âhlak inanışlarının yerini sun’i ve zoraki tasavvurların imkânsızlığı ile meşgul olunulmaktadır (Topçu N. , 2015: 21-23). Kültür ve edebiyat milletinden soyutlanarak taklitte uygar bir seviyeye gelmesi hayal ürünü olarak görülmektedir. *Hareket*, sayfalarında yer alan edebî yazıların dergi ile aynı düşünce ve fikirde yer bulmasıdır. Mehmet Kaplan’ın, “*Yunus Emre ve Bugünün Mesleleri*” ve “*Nesillerin Ruhı*” başlıklı dergideki yazıları da tam olarak dergi kurucusu Nurettin Topçu’nun şu düşünceleriyle örtüşen yazılar olmuştur.

“Millî kültürümüzün ırkımızın, tarihimizin manasıyla yoğurmaya, dinimizin ruhuyla doldurmaya ve vatan topraklarında beslemeye mecburuz. Anadolu’nun topraklarından kan, İslamdan ruh ve Türk’ün tarihinden hayat almayan Türk kültürü olmaz. Kültür taklit edilemez, nakledilmez, kopya edilemez, medeniyet aletleri gibi satın alınmaz, kaçak eşya gibi gümrükten kaçırılmaz. Bu dava milletimizin bütün şahsiyeti davasıdır. Bu şahsiyet bir felsefi sistem içerisinde yoğrulur, millet hayatının her alanında feyz ve hayat kaynakları arar. Millî kültürümüzün örgüsünden başka bir şey olmayan şahsiyetimiz ancak kendi irademizin eseri olmalıdır.” (Topçu N. , 2015: 171).

1939-53 yılları *Hareket* sayılarında bu düşünceler temelinde edebî nazariyede ilerleyen yazar ve yazıları sayfalarına taşımıştır. Bu tarihler içinde anılan *Hareket* I, II ve III dönem edebî yazı yazarlar listesi şöyledir: Mehmet Kaplan, Ahmet Kabaklı, Ali Özlemezoğlu², K. Fikret Arık, Cahit Okurer, Miraç Katırcıoğlu, Muvaffak Sami Onat, Nurettin Topçu (Nizam Ahmed), Leman Avni Paşa, Hüseyin Batu, Sabahattin Batur, Ali Minif İslamoğlu, Jülien Benda, Vlademir Rozanof, Dr. Rükneddin Fethi, Mathaniel Howthorne, Mehmet Deligönül, Mustafa Ateş, Nihat M. Çetin, Lütfü Bornavalı, H. Basri Çantay, Kemal Or, Adnan Varol, Selami Başkurt, Remzi Oğuz Arık, A. Hamid Akınlı, A. Refik Suna, Celâletti Tuğrul, M. Necati Öngay, Turgut Evren, Hikmet İlaydın, Ömer Hatiboğlu, Refet Ali Kocabekir, C.O., Sabih Şendil, Hikmet Erdal, Hikmet M. Erdal, Mustafa Sabri Sözeri, Aladağ, Hilmi Ziya Ülken, Neriman Yavuzar, Cevat Aydemir, Jale Baysal, Mehmet N. Ulaş, Ali Rıza Kalp, Mahmut Kıyıcı, Ali Rıza Alp, Halil Soyuer, Talat Tekin, İsmail Ali Sarar, Vedat F. Belli, Suat Yeşilyurt, S. Karsan, Tahir Örnek, Muzaffer Uyguner, Hasan Feyzi, Ziyeddin Fahri Fındıkoğlu, Osman Nedim Tuna, Mercel Raymond (Çeviren: Mehmed N. Ulaş), Tarık Buğra, Zeki Ömer Defne, Ali İhsan Balımoğlu, Paul Claudei (Çeviren: Cevat Aydemir), Rifat Necdet Evrimer, Hayrettin Topçu, Şevket Arı, Abbe C. Vincent (Çeviren: R. A.), Ali Rıza Özer, Yahya Benekay, Andre Gide, Evliyaoğlu Gökhan, İ. Çaloğlu, İ. Durmuş Albayraktaroğlu, N. Tarhan’dır

Hareket, edebiyat ile ilgili makale, eleştiri, tahlil-inceleme (şiir, hikâye, roman, edebî kişilik), biyografi, şiir, hikâye, deneme ve edebiyatında sahasına giren fikir hareketleri yazılarının yer aldığını görmekteyiz. Ayrıca, Namık Kemal ve Mehmet Âkif Ersoy gibidevrine etki etmiş

²Mehmet Kaplan’ın İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden sınıf arkadaşı.

edebiyatçıların makale ve şiirlerine yer verilmiştir. *Hareket*, sayfalarına edebiyatta uslu, yapı ve muhteva meselelerini fikir hareketleri minvalinde ele alınmıştır. Şiir, hikâye, tahlil ve eleştirinin *Hareket*'in edebî yönünü oluşturan önemli bir yazı bölümünü oluşturmuştur. Yayınlanan şiirlerde ortak bir karakter, konu ve şekil görülmemektedir. Farklı özellik ve dönemleri temsil eden modern şiir veya divan şiiri yayınlanmıştır. Ortak veya farklı bir şiir akımı iddiası bulunmayan eserler yayınlanmıştır. Hikâye, hemen hemen her sayıda yer bulan ikinci edebî tür olarak yer aldığı görülmektedir. *Hareket* sayfalarında en dikkat çekici olanı fikir ve felsefe adamı olan Nurettin Topçu'nun da edebî türden "*Taşralı*" adı altında hikâyelerinin yayınlanmış olmasıdır.

Hareket'in edebiyatçı olarak neredeyse hemen hemen her sayısında yazısı yer alan Mehmet Kaplan olmuştur. Edebî fikir yazıları ve deneme seri yazıları ile yer alır. Dergi, tercüme edebî yazılarda yer vermektedir. Edebiyatçı kimliği ile şair Mehmet Âkif Ersoy için [II. Devre], Yıl: 5, Sayı: 10, Aralık 1947 Özel Sayısı yayınlanmış ve hem düşünce hem de edebî yönü incelenmiştir. Edebî yazısı olan yazarların edebiyatımızın geçmişi ile ilgisi kesilmeyen bir fikri ekoilerin temsilcisi olanlardır. Genel olarak bakıldığında *Hareket* 1939-53 tarihli sayılarında edebiyat cihetinde memleketçi bir tavır benimsenmiştir. Edebî eleştiri, deneme, makale, biyografi ve şiirler çağının fikir hareketlerinin tanıdığı olan konu ve türlerden olan yazı başlıklardan oluşmuştur. Devrinin olaylarının etkisiyle gelişen refleksleri edebî yazının içinde bulmaktayız. Osmanlı Devleti'nin yıkılması sonrası oluşan enkazın edebiyat cihetine de vurgu yapan Cumhuriyet döneminin birçok alanda red olarak da görülen kültürel mirasın vurgusu fikir ve sanat yazılarında olduğu gibi edebiyat yazılarına da kendine yer bulur. Bu konu üzerine mütalâa ve eleştiri yazıları dikkati çeker. Mehmet Kaplan ("*Düşünce*", "*Eski ile Yeni*", "*Yüksek Sesle Okuna Şiir*", "*İçtimâî Şuuraltı ve Edebiyat*", "*Edebiyat Coğrafyası*", "*Yunus Emre ve Bugünün Meseleleri*", "*Nesillerin Ruhü*", "*Tenkid*") ve Ahmet Kabaklı ("*Aydın Hercümerci*" "*İyi ile Kötü Vuruştular*" ve "*Satılmış Kalemler*") bu hususları ele alan yazılar içinde en öne çıkan yazarlardır. Genel yazı politikasında Türk unsurunu oluşturan değerlerin edebiyatımızı soyutlamaya karşı bir yazı birliği oluşmuştur. Namık Kemal, Yahya Kemal, Mehmet Âkif Ersoy gibi öne çıkan edebiyatçılarımızın edebî eserleri ve düşüncelerinin ele alındığı inceleme, tahlil, tenkit ve deneme türlerinde yazılar bu minvalde yer almıştır. Dünya edebiyatının önde gelen edebiyatçıların hayatından kesitler, hikâyeler ve edebî yazılarından çevirilere yer verilmiştir. Eğitim ve edebiyat kitapları yazıları ile edebî yönün öğretilmesi ve toplumun eğitilmesinde en temel materyal olan kitaplar üzerine düşünceler sunmuştur. Edebiyat yazılarını genel olarak ele alındığında sosyal gerçeklik ve ferdin hem psiskolojik hemde sosyolojik olarak şiir ve düz yazı türlerinde yaklaşımına istikamet açmaya çalışılmıştır. Bu düşüncelerin tespitinde ele alınan *Hareket* dergisi 1939-1953 yılları arasında yayınlanan sayılarında tespit edilen edebî yazı dizinleri ise şöyledir:

[I. Devre] Yıl: 1, Sayı: 1, Şubat 1939 (*Hareket* "Fikir-Sanat", 1939: 1-32)

K. Fikret Arık, "Mahatma Gandhi I (Biyografi) s. 7-12

Cahit Okurer, "Namık Kemal/ Hürriyet ve Vatan Fikirleri" (Biyografi), s. 13-8

Mehmet Kaplan, "Manzara" (Şiir), s. 15

Ali Ölmezoglu, 'Büyük Çınar' (Hikâye), s. 29-32

[I. Devre], Yıl: 1, Sayı: 2, Mart 1939 (*Hareket* "Fikir-Sanat", 1939: 33-64)

K. Fikret Arık, "Mahatma Gandhi II" (Biyografi), s.40-47

Miraç Katırcıoğlu, "Hele Biraz Kurtuldum" (Şiir -Soneler), s. 52

- Miraç Katırcıoğlu, “Sönüyor Dönüyorum” (Şiir -Soneler), s. 53
- [I. Devre], Yıl: 1, Sayı: 3, Nisan 1939** (Hareket "Fikir-Sanat", 1939: 65-96)
- Miraç Katırcıoğlu, ‘Tanrı Yere İnseydi’(Şiir), s. 72-73
- J. Segond, “His Estetiği” (Şiire Dair), s. 85-91
- [I. Devre], Yıl: 1, Sayı: 4, Mayıs 1939** (Hareket "Fikir-Sanat", 1939: 97-142)
- Miraç Katırcıoğlu, “Ben neyim” (Şiir), s. 103
- J. Segond, “His Estetiği” (Şiire Dair), s. 104-106
- Muvaffak Sami Onat, “Şiir ve Ben” (Şiir), s. 105
- Nizam Ahmed (Nuretin Topçu, “Çalgıcılar” (Hikâye-Tenkrit), s.110-111
- [I. Devre] Yıl: 1, Sayı: 5, Haziran 1939** (Hareket "Fikir-Sanat", 1939: 129-160)
- Miraç Katırcıoğlu, “Ne Olur Sevemeyeydim” (Şiir), s. 141
- Edgar Allen Poe (Çeviri: Leman Avni Paşa), “Münafık Kalb” (Hikâye), s. 156-159
- [I. Devre], Yıl: 1, Sayı: 6, Ekim 1939** (Hareket "Fikir-Sanat", 1939: 161-192)
- Leman Avni Paşa, “Edgar Allen Poe” (Biyografi), s. 167-171
- Mustafa Sami Onat, “Günlerim” (Şiir), s. 181
- [I. Devre], Yıl: 1, Sayı: 7, Kasım 1939** (Hareket "Fikir-Sanat", 1939: 193-214)
- Miraç Katırcıoğlu, “Kâinatın Lûgatı” (Şiir), s.207
- Nizam Ahmed, “Kuşlar” (Şiir), s.216
- Edgar Allen Poe (Çeviri: Hüseyin Batu), “Sükût” (Hikâye), s.222-224
- [I. Devre], Yıl: 4, Sayı: 8, Aralık 1942** (Hareket "Fikir-Sanat", 1942: 225-256)
- Richard Vagner, (Çeviri: Hüseyin Batu) “Beethoven” (Biyografi), s. 231-234
- Lütfü Bornqavalı, “Yaban” (Roman İnceleme), s. 231-234
- Sabahattin Batur, “Şiir” (Şiir), s. 240
- Muvaffak Sami Onat, “Artık” (Şiir), s. 243
- Muvaffak Sami Onat, “Nedamet” (Şiir), s. 248
- Kemal Fikret Arık, “Hukukçu Gözüyle Hugo'nun Sefilleri” (Roman İncelemesi), s.249-253
- Cahit Okurer, “Ayrılık” (Hikâye), s.245-256
- [I. Devre], Yıl: 5, Sayı: 9, Şubat 1943** (Hareket "Fikir-Sanat", 1943: 257-288)
- Richard Vagner, (Çeviri: Hüseyin Batu) “Beethoven II” (Biyografi), s. 231-234
- Ali Minif İslamoğlu, “Mehmet Âkif” (Biyografi), s. 267-268
- Nurettin Topçu, “Mehmet Âkif” (Biyografi), S. 271-274
- Jülien Benda, “Mahatma Gandi” (Biyografi), s. 280-282.
- Cahit Okurer, “Ayrılık II” (Hikâye), S. 283-288.
- [I. Devre], Yıl: 5, Sayı: 10, Mart 1943** (Hareket "Fikir-Sanat", 1943: 289-320)
- Hüseyin Batu, “Sabahattin Batur'a Şiir” (Şiir), s. 297.
- Vladimir Rozanof, “Rozanof'tan Parçalar” (Hikâye), s. 303-06.
- Hüseyin Batu, “Karamozof Kardeşler” (Roman- Tenkrit) s. 308-12.
- Cahit Okurer, “Ayrılık” (Hikâye), s. 315-20.

[I. Devre], Yıl: 5, Sayı: 11, Nisan 1943 (Hareket "Fikir-Sanat", 1943: 321-352)

Dr. Rükneddin Fethi, "Çıbana Neşterler" (Hatıra), s. 328.

Hüseyin Batu, "Karamazof Kardeşler" (Roman- Tenkit), s. 339-43.

Cahit Okurer, "Ayrılık" (Hikâye), s. 347-52.

[I. Devre], Yıl: 5, Sayı: 12, Mayıs 1943 (Hareket "Fikir-Sanat", 1943: 355-376)

Hüseyin Batu, "Tiyatroya Dair" "Tiyatro- Tenkit), s. 365-66.

Mathaniel Howthorne, "Bir Fantezi" (Hikâye), s. 367-70.

Cahit Okurer, "Ayrılık" (Hikâye), s. 371-76.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 13[1], Mart 1947 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-13)

Ali Ölmezoğlu, "Oteldeki Komşumuz" (Hikâye), s. 11-2

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 12-2[2], Nisan 1947 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-17)

Mehmet Deligönül, "Şiir" (Şiir), s. 2.

Mehmet Kaplan, "Düşünce" (Fikir Hareketi), s. 1-2.

Ali Ölmezoğlu, "Öksürük" (Hikâye), s. 15-6.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 3, Mayıs 1947 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-17)

Mustafa Ateş, "İstanbullu Sevgiliye" (Şiir), s. 3.

Mehmet Kaplan, "Eski ile Yeni" (Fikir Hareketleri), s. 4.

Nihat M. Çetin, "Yelkenli" (Şiir), s. 6.

Ali Ölmezoğlu, "Romantik Bir Aşk" (Hikâye), s. 13-15.

[II. Devre], Yıl: 5, Sayı: 4, Haziran 1947 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-17)

Lütfü Bornavalı, "Liselerimizde Edebiyat Öğretimi ve Kitapları" (Edebiyat Araştırması), s. 7-15.

H. Basri Çantay, "Kıt'a" (Şiir), s. 7.

Mehmet Kaplan, "Yazı Terbiyesi" (Fikir Hareketi), s. 8-10.

Cahit Okurer, "Züppe Tipleri" (Fikir Hareketi), s. 10-1.

Kemal Or, "Kuruntu" (Şiir), s. 11.

Adnan Varol, "Yağmur ve Fırtına" (Şiir), s. 12.

Selami Başkurt, "Dua" (Hikâye), s. 13-4.

[II. Devre], Yıl: 5, Sayı: 5, Temmuz 1947 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-16)

Mehmet Kaplan, "Taassub, ilim ve sevgi" (Fikir Hareketi), s. 1.

Remzi Oğuz Arık, "Yeni Çağlar'daki Rolümüzü Belirtmeliyiz" (Mecmua ve Tercüme Faaliyeti), s. 3-5.

A. Hamid Akınlı, "Bir Zaman" (Şiir), s. 8.

A. Refik Suna, "Şark" (Şiir), s. 9.

Celâlettin Tuğrul, "Beş Şehir" (İnceleme ve Deneme), s. 11.

Lütfü Bornavalı, "Liselerimizde Edebiyat Öğretimi ve Kitapları" (Edebiyat Araştırması), s. 12-3.

Mehmet Deligönül, "Yahya Kemal'e Gazel" (Şiir), s. 13.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 6, Ağustos 1947 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-16)

- Lütfü Bornavalı, “Liselerimizde Edebiyat Öğretimi ve Kitapları” (Edebiyat Araştırması), s. 6-7.
- Selami Başkurt, “Hakkının Anası” (Hikâye), s. 12-4.
- Ahmet Kabaklı, “Ayın Hercümerci: İstanbul’a Mektup” (Mektup-Hikâye), s. 14-15.
- [II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 7, Eylül 1947** (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-16)
- Mehmet Kaplan, “Yüksek Sesle Okuna Şiir” (Şiir Üzerine), s. 8-9.
- Baudelaire (Çeviren: Neriman Yavuzer), “Musiki” (Şiir), s. 8.
- Kemâl Or, “Âşık Olmak İsterim” (Şiir), s.8-9.
- Boudler (Çeviren: Neriman Yavuzer), “Yükseliş” (Şiir), s. 9.
- Selami Başkurt, “Mahkûm” (Hikâye), s. 12-4.
- M. Necati Öngay, “‘Tılsım’ Şiir” (Şiir Üzerine), s. 45.
- [II. Devre], Yıl: 5, Sayı: 8, Ekim 1947** (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-15)
- Turgut Evren, “Yasak Bölge” (Hikâye), s. 11-2.
- Ahmet Kabaklı, “Satılmış Kalemler” (Tenkit), s. 13.
- Hikmet İlaydın, “Türk edebiyatında Nazım” (Şiir Üzerine), s. 147.
- Ömer Hatiboğlu, “İkinci Şimal Sokağı” (Roman Üzerine), s. 286.
- Refet Ali Kocabekir, “Su Güzeli” (Şiir Mecmuası), s. 31.
- C.O., “Dergiler Arasında San’at ve Edebiyat Gazetesi” (Süreli Yayınlar Üzerine Düşünce), s. 15
- [II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 9, Kasım 1947** (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-15)
- Mehmet Kaplan, “İçtimâî Şuuraltı ve edebiyat” (Fikir Hareketleri), s. 2-4.
- Sabih Şendil, “Peyzaj” (Şiir), s. 7.
- Hikmet Erdal, “O Zaman” (Şiir), s. 11.
- Selami Başkurt, “Çakırın Kahvesi” (Hikâye), s. 12-4.
- Ahmet Kabaklı, “Ayın Hercümerci: Zulmün Sonu, Dil Matemî, Müşahede, Hırsız-Polis Kavgası” (Fikir ve Tenkit), s. 15.
- [II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 10, Aralık 1947 (Mehmet Âkif Özel Sayısı)** (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1947: 1-15)
- Lütfü Bornavalı, “Mehmet Âkif ve Büyük Eseri (Biyografi), s. 3-6.
- Remzi Oğuz Arık, “Mü’min Âkif” (Biyografi), s. 6-7.
- Nurettin Topçu, “Mehmet Âkif” (Biyografi), s. 8-10.
- Cahit Okurer, “M. Âkif’in İnsanî Değeri” (Biyografi), s. 10-1.
- Ahmet Kabaklı, “Ayın Hercümerci: Mehmet Âkif’e Dair” (Edebî Yönü), s. 15-6.
- [II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 11, Ocak1948** (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-15)
- Cahit Okurer, “Namık Kemal’in Âile Makalesi” (Makale İncelemesi), s. 4-5.
- Hikmet M. Erdal, “Düşünce” (Şiir), s. 5.
- Mustafa Sabri Sözeri, “Mehmet Âkif’in Dindarlığı” (Biyografi), s. 7, 10-1.
- Cahit Obruk, “Çocuk” (Şiir), s. 8.
- H. Basri Çantay, “Mehmet Akif Hangi Şairleri Severdi?” (Şiir İncelemesi), s. 8-9.
- Kemal Or, “Tek Çarık Yüzbaşı” (Tahlil ve Tenkit), s. 13-4.

Aladağ, “Sitem” (Şiir), s. 14.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 12, Şubat 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-15)

Hilmi Ziya Ülken, “Türk Destanına Doğru” (Edebiyat Devir İncelemesi), s. 2-3.

Aladağ, “Kara Sapan” (Hikâye), s. 5-6.

Mustafa Ateş, “Kerem Gibi” (Şiir), s. 7.

Neriman Yavuzar, “Akşam Bulutları” (Şiir), s. 7.

Cevat Aydemir, “Melânkoli” (Şiir), s. 8.

Jale Baysal, “Köy Evi” (Hikâye), s. 12-3.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 13, Mart 1948 (Hüseyin Avni Ulaş Özel Sayısı) (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-15)

Mehmet N. Ulaş, “Babamın Ardından” (Şiir), s. 7.

Ali Rıza Kalp, “Camii Kebir” (Şiir), s. 10.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 14, Nisan 1948 (Hüseyin Avni Ulaş Özel Sayısı) (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948)

Hüseyin Avni Ulaş Özel Sayısı olarak çıkarılan sayı da edebî nitelikte bir yazı yayınlanmadığı görülmektedir.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 15, Mayıs 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-16)

Mehmet Kaplan, “Edebiyat Coğrafyası” (Edebiyat Tarihi Üzerine), s. 2-3.

Mahmut Kızılcı, “Hayâl” (Şiir), s. 5.

Ali Rıza Alp, “Dört Cephe Destanı’ndan: Çanakkale” (Şiir), s. 8.

Kemal Or, “İstanbul” (Şiir), s. 10.

Jale Baysal, “Köy Evi” (Hikâye), s. 13-6.

Halil Soyuer, “Telâş” (Şiir), s. 16.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 16, Haziran 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-15)

Mehmet Kaplan, “Yahya Kemal’de Tarih ve Coğrafya Fikri” (Şahsiyet-Eser İncelemesi), s. 2-4.

Kemal Or, “Sevdalı” (Şiir), s. 8.

Jale Baysal, “Modern Bir Hikâyeci Hakkında ‘Adile Ayda’ya cevap” (Şahsiyet-Eser İncelemesi), s. 11-4.

Selami Başkurt, “Atmak Masterından (Attım)” (Hikâye), s. 14-6.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 17, Temmuz 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-16)

Mehmet Kaplan, “Yunus Emre ve Bugünün Mesleleri” (Edebi Meseleler), s. 2-3, 13.

Talat Tekin, “Bir Kız Vardı...” (Şiir), s.8.

Kemal Or, “Şarkı” (Şiir), s. 9.

İsmail Ali Sarar, “Düşünürüm” (Şiir), s.10.

Jale Baysal, “Emniyet Meselesi” (Hikâye), s. 14-6.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 18, Ağustos 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-16)

Mehmet Kaplan, “Millet ve Milli Şuur” (Fikir Hareketleri), s. 2-4.

Hilmi Ziya Ülken, “Türk Milletinin Teşekkülü” (Fikir Hareketleri), s. 8, 16.

Vedat F. Belli, “Yarın” (Şiir), s. 11.

Suat Yeşilyurt, “Bana Mektuplar’dan” (Şiir), s. 14.

[II. Devre], Yıl: 2, Sayı: 19, Eylül 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-15)

Mehmet Kaplan, “Anadolunun Kuvvetleri” (Fikir Hareketleri), s. 2-4.

S. Karsan, “Dedeme ve Bana Dair” (Şiir), s. 6.

Kemal Or, “Gönül Kuşu” (Şiir), s. 8.

Tahir Örnek, “Şiirim Yarıda Kaldı” (Şiir), s.9.

Ahmet Kabaklı, “Ayın Hercümerci: Süleymaniye ve Ötesi, İki Liseli Kız, Namık Kemal’e Hakaret” (Fikir ve Tenkit), s. 15-6.

[II. Devre], Yıl:2, Sayı: 20, Ekim 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-15)

Muzaffer Uyguner, “Maniler Hakkında” (Edebi Tür, Şekil, Vezin Biçim ve Tahlilleri), s. 3-6, 15.

O. Nedim Tuna, “Malazgirt’te Düğün” (Şiir), s. 8.

Hasan Feyzi (Toplayan Tahsin Tola Hacı Molla Oğlu), “Gazel” (Şiir), s. 9.

Jale Baysal, “Arka Sokak” (Hikâye), s. 14-5.

[II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 21, Kasım 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-15)

Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, “Dil Kongresinde” (Dil Meselesi), s. 3, 7.

Mehmet Kaplan, “Tenkid” (Tenkit), s. 4, 7.

Osman Nedim Tuna, “Macera” (Şiir), s. 7.

Mercel Raymond (Çeviren: Mehmed N. Ulaş), Şiir Anlayışı ve Baudelaire” (Şiir Üzerine), s. 8, 11.

Hasan Feyzi, “Ey Buldan!” (Şiir), s. 9, 16.

[II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 22, Aralık 1948 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948: 1-15)

Mehmet Kaplan, “Nesillerin Ruhu” (Deneme), s. 3, 14-5.

“Mehmet Akif’in Manevi Huzurunda” (Şiir İncelemesi), s. 4.

Tarık Buğra, “Can Sıkıntısı” (Deneme), s. 6.

Zeki Ömer Defne, “Gerçek Dünya” (Şiir), s. 9.

Tahir Örnek, “Bayram Sabahı” (Şiir), s. 15.

[II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 23, Ocak 1949 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1949: 1-15)

Mehmet Kaplan, “Nesillerin Ruhu” (Deneme), s. 3-5, 12.

Ahmet Kabaklı, “Yahudi Kavmine Nutuk” (Nutuk), s.6.

Ali Rıza Alp, “Türk Romanlarında İstanbul-Anadolu Münasebetleri” (Roman İnceleme), s. 7-9.

Zeki Ömer Defne, “Rüyasında Yüzen Gemi” (Şiir), s.9.

Halil Soyuer, “Bu Şehrin Sokaklarında” (Şiir), s. 11.

Vedat F. Belli, “Bir Günün Sonunda” (Şiir), s. 14.

Tarık Buğra, “Martı” (Hikâye), s. 15-6.

[II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 24, Şubat 1949 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1948)

Bu süreli yayın sayısında Hüseyin Avni Ulaş dosyası olarak yayınlanmıştır.

[II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 25, Mart 1949 (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1949: 1-16)

Mehmet Kaplan, “Nesillerin Ruhu III” (Deneme), s. 2, 6-7, 10.

- Cahid Okurer, “Garplılışma Hareketleri” (Fikir Hareketleri), s. 3-4.
- Ahmet Kabaklı, “Sülayman Nazif ‘Müstesna Bir Karakter Abidesi’” (Biyografi), s. 8-10, 16.
- Ali İhsan Balımoğlu, “Köpekler Haçtan Geliyor!...” (Hikâye), s. 11-3.
- [II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 26, Nisan 1949** (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1949: 1-15)
- Mehmet Kaplan, “Muhkaddes Uçurum” (Deneme), s. 2-3.
- Paul Claudel (Çeviren: Cevat Aydemir), Tokyo’nun İç Suru, Ağlar, Suyun Kederi” (Şiir), s. 8.
- Lütfü Bornovalı, “Tağrik Buğra: Oğlumuz” (Hikâye Tahlili), s. 8-9.
- Tarık Buğra, “Sözalma... Fakat Kimden?..” (Hikâye), s. 10-1, 14.
- [II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 27, Mayıs 1949** (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1949: 1-15)
- Hilmi Ziya Ülken, “Millet” (Fikir Hareketleri), s. 2-3, 12-13.
- Mehmet Kaplan, “Büyük Terkibe Doğru” (Edebiyat Araştırması), s. 3-4.
- Cahid Okurer, “Garplılışma Hareketleri II” (Fikir Hareketleri), s. 5-6.
- Ahmet Kabaklı, “İyi ile Kötü Vuruştular” (Deneme), s. 8-9.
- Ali İhsan Balımoğlu (M. Kaplan Ağabeye), “İki Uyanış” (Hikâye), s. 11, 14.
- [II. Devre], Yıl: 3, Sayı: 28, Haziran 1949** (Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat", 1949: 1-15)
- Hilmi Ziya Ülken, “Kültür ve Medeniyet” (Fikir Hareketleri), s. 2-3.
- Cahid Okurer, “Garplılışma Hareketleri II 1908’den Bugüne Kadar” (Fikir Hareketleri), s. 4-7.
- Mehmet Kaplan, “Tek Kitap, Çok Kitap” (Deneme), s. 8-10.
- Rıfat Necdet Evrimer, “Sarhoş Gemi” (Şiir), s. 9.
- Hayrettin Topçu, “Müzik Davamız” (Tahlil ve Tenkid), s. 10-11.
- Şevket Arı, “Yetim” (Hikâye), s. 14-6.
- [III. Devre], Sayı: 1, Aralık 1952** (Hareket "Aylık Siyasî Mecmua", 1952: 1-16)
- Mehmet Kaplan, “Yeni Bir Fikir ve Hareket Çağı” (Mecmua-Matbuat Üzerine ve Fikir Hareketleri), s. 3, 6.
- Abbé C. Vincent (Çeviren: R. A.), “Yazmak Sanatına Dair” (Deneme), s. 7.
- Ahmet Kabaklı, “İnkılâp Karşısında Din” (Fikir Hareketleri), s. 10-1.
- Nurettin Topçu, “Taşralı” (Hikâye), s.13-4
- Ali Rıza Özer, “Vatan Albümü ‘Canım Vatanım Türkiyem’” (Şiir), s. 11.
- [III. Devre], Sayı: 2, Ocak 1953** (Hareket "Aylık Siyasî Mecmua", 1953: 1-15)
- Ahmet Kabaklı, “Bir Vatanın Kurtuluşu” (Deneme), s. 2.
- Yahya Benekay, “İkiye Bölünmüş Gece” (Şiir), s. 2.
- Mehmet Kaplan, “Mekteplerde Güzel Sanatlar Terbiyesi” (Deneme), s. 7, 16.
- Ali Rıza Özer, “Maddeden Ruha” (Şiir), s. 11.
- Nurettin Topçu, “Taşralı” (Hikâye), s. 13-5.
- “Türkü” (Şiir), s. 16.
- [III. Devre], Sayı: 3, Şubat 1953** (Hareket "Aylık Fikir Mecmuası", 1953: 1-15)
- Mehmet Kaplan, “Milliyetçilik ve İlim” (Deneme), s. 3-4.
- Ali Rıza Özer, “Bahar ve Sonbahar” (Şiir), s. 7.

Nurettin Topçu, "Taşralı" (Hikâye), s. 14.

[III. Devre], Sayı: 4, Mart 1953 (Hareket "Aylık Fikir Mecmuası", 1953: 1-15)

Mehmet Kaplan, "Kahramanlık, Din ve İlim" (Deneme), s. 4-5, 16.

Mehmet Kaplan, "Batıl İtikatlarla Mücadele" (Deneme), s. 10-1.

Ali Rıza Özer, "Ölüm" (Şiir), s. 11.

André Gide, "Sovyet Rusyadan Dönüş'den" (Seyahat ve İnceleme), s. 13-4.

Evliyaoğlu Gökhan, "İstanbul'un Fethi Destanından" (Şiir), s.14.

[III. Devre], Sayı: 5, Nisan 1953 (Topçu N. , Hareket "Aylık Fikir Mecmuası", 1953: 1-16)

Ahmet Kabaklı, "Çocukluk Cenneti" (Deneme), s. 10.

İ. Çaloğlu, "Onlara Mektup" (Mektup), s. 11.

Ali Rıza Özer, "Nisan Şarkısı" (Şiir), s. 12.

André Gide, "Sovyet Rusyadan Dönüş'den II" (Seyahat ve İnceleme), s. 13.

Alain, "Uyku Satıcıları" (Seyahat ve İnceleme), s.15-16.

Evliyaoğlu Gökhan, "İstanbul'un Fethi Destanından 'Kostantiniyye Kızılelma'" (Şiir), s. 15

[III. Devre], Sayı: 6, Mayıs 1953 (Hareket "Aylık Fikir Mecmuası", 1953: 1-16)

Nurettin Topçu, "Tıbbiyeli" (Hikâye), s. 11-3.

İ. Durmuş Albayraktaroğlu, "Anadolu Dertlerinden" (Şiir), s. 13.

N. Tarhan, "Kıt'a" (Şiir), s. 15.

[III. Devre], Sayı: 7, Haziran 1953 (Hareket "Aylık Fikir Mecmuası", 1953: 1-15)

Evliyaoğlu Gökhan, "Fetih" (Şiir), s. 2.

Nurettin Topçu, "Tıbbiyeli" (Hikâye), s. 14-6.

Sonuç

Nurettin Topçu'nun *Hareket* dergisi 1. sayı Şubat 1939 tarihli ilk yayında çıkan "Rönesans Hareketleri" başlıklı yazısında Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar Türk cemiyetinin yapmış olduğu tezatlıklar içinde gelişen tecrübeleri ve sahadaki yansımasından bahsettiği Garp ve Şark ikilemi arasında kendimize dönmeye yönelik tespitlerin yer aldığı deruni mücadelelerin milliyet mefkûresine hizmet eden yazılara sayfalarında yer verdiğini görmekteyiz. Güncel gelişmelere de paralellik ve düşünmeye sevk eden yazılarla fikir, tarih, edebiyat, felsefe, içtimaî ve sanat konularına eğilinildiği görülmektedir. Edebî yazılara 1947-53 *Hareket* dergisinde yoğunluk verilmesi ve diğer yazılarla birbirini taamamlayıcı olması *Hareket* sahasında yegâne hâkim olan mefkûrenin ciddiyetle devam ettirildiğini göstermektedir. Mehmet Âkif'in hayatı ve edebî yönüne ayrılan özel sayı ve devamında düşüncesinin tetkik edilişi bibliyografya yazıları *Hareket*'in edebiyat yazılarıyla önem verdiğinin göstergesi olmuştur. Şiir, deneme, hikâye, roman eleştirisi ve incelemesi tenkit ve fikir hareketleri yazılarının edebî tür anlamında hemen hemen *Hareket*'in ayırmaksızın yer verilmiştir. *Fikir, Sanat ve Âhlak* alt başlığı ile süreli yayınlar yapılsa da edebî yazıların oranı ile edebiyat alt başlığının da verilmeden yayın politikasında aksamadan yazı miktarı azalsa veya çoğalsa da devam ettiği görülmektedir. Romancılarımız ve şairlerimizin eserleri üzerinden hem türe hem de edebî kişiliğine değinildiğini görmekteyiz. İlk defa *Hareket*'te yayınlanan deneme, şiir ve hikâyeler ise ayrı bir edebî öneme sahip yayınlardır.

Hareket (1939-53), birçok fikir- sanat ve edebiyat alanında insanı bünyesinde barındıran, edebî yazılarıyla toplumda gözlemledikleri ve gelecek adına tehlike gördükleri materyalist, pragmatist ve kendi değerlerinden uzaklaştıran unsurlara karşı savundukları düşüncenin içinde edebî yazılara da yer vererek edebiyatımıza da öncülük edecek yazı ve düşünceleri kazandırmıştır. *Hareket*, fikir, sanat, felesefe, iktisat, din, eğitim gibi farklı sahalarda olduğu gibi edebî sahada da insan yetişmesi için okul olmuştur. Bu çalışmamızda *Hareket*'in edebî yönünü ön plana çıkarmakla birlikte edebiyatla ilişkili yazıların birbirini tamamlayan bir tenap ile yayınlanmış olmasına da dikkatleri çekerek gelecek çalışmalara teşvik ve kolaylık sağlamaya çalıştık.

Kaynakça

- Akkurt, H. (2021, 10 29). Hareket Dergisinde (1966-1982) Sosyalizm, Milliyetçilik ve İslamcılık: Değişen Vurgular ve Öncelikler. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, s. 1108-1137. doi:10.36543/kauibfd.2021.045
- Dergâh Yayınları. (2015). Hareket (1939-1943) (1. b., Cilt I). (İ. Kara, Dü.) İstanbul: Dergâh.
- Doğan, D. M. (2021). Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık (6. b., Cilt VI, s. 438-451). içinde İstanbul: İletişim.
- Doğan, M. C. (2016). 1930'lu ve 1940'lı Yıllarda Dergicilik ve Hareket Dergisinin Konumu. 40 Yıl Sonra Nurettin Topçu "Nurettin Topçu Bugün Bize Ne Söyler" (s. 282-289). Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Elibol, S. (2021). Muhalif Bir Düşünce Okulu: Hareket Dergisi. Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Muhafazakârlık (7. b., Cilt V, s. 267-273). içinde İstanbul: İletişim.
- Kaplan, M. (1979). Kırk Yıllık Hareket. (N. Topçu, Dü.) Hareket (1), s. 64-67.
- Kara, İ. (Dü.). (2015). Hareket Dergisi I (1939-1943) (1. b., Cilt I). İstanbul: Dergâh.
- Kara, İ. (Dü.). (2015). Hareket II (1947-1953) (1. b., Cilt II). İstanbul: Dergâh.
- Meriç, C. (2013). Bu Ülke (40. b.). İstanbul: İletişim.
- Okay, M. O. (1997). Hareket. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (s. 123-125). içinde İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Okay, M. O. (2006, Ocak 1). Nurettin Topçu'nun Güzel Sanatlara ve Edebiyata Bakışı. Hece "Bir Düşünce ve Yarınki Türkiye Tasarımı Olarak Nurettin Topçu" (109), s. 333-40.
- Şentürk, R. (2016). Nurettin Topçu Bugün Bize Ne Söyler? 40 Yıl Sonra Nurettin Topçu "Nurettin Topçu Bugün Bize Ne Söyler" (s. 21-22). Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Ağustos). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (6), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1939, Kasım). Hareket "Fikir-Sanat" (7), s. 193-224.
- Topçu, N. (Dü.). (1939, Ekim). Hareket "Fikir-Sanat" (6), s. 161-192.
- Topçu, N. (Dü.). (1939, Haziran). Hareket "Fikir-Sanat" (5), s. 129-160.
- Topçu, N. (Dü.). (1939, Mayıs). Hareket "Fikir-Sanat" (4), s. 97-128.
- Topçu, N. (Dü.). (1939, Nisan). Hareket "Fikir-Sanat" (3), s. 65-96.
- Topçu, N. (Dü.). (1939, Mart). Hareket "Fikir-Sanat" (2), s. 33-64.
- Topçu, N. (Dü.). (1939, Şubat). Hareket "Fikir-Sanat" (1), s. 1-32.
- Topçu, N. (Dü.). (1942, Aralık). Hareket "Fikir-Sanat" (8), s. 225-256.
- Topçu, N. (Dü.). (1943, Mayıs). Hareket "Fikir-Sanat" (12), s. 355-376.
- Topçu, N. (Dü.). (1943, Nisan). Hareket "Fikir-Sanat" (11), s. 321-352.
- Topçu, N. (Dü.). (1943, Mart). Hareket "Fikir-Sanat" (10), s. 289-320.
- Topçu, N. (Dü.). (1943, Şubat). Hareket "Fikir-Sanat" (9), s. 257-288.

- Topçu, N. (Dü.). (1947, Aralık). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (10), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Kasım). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (9), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Ekim). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (8), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Eylül). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (7), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Temmuz). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (5), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Haziran). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (4), s. 1-17.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Mayıs). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (3), s. 1-17.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Nisan). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (12-2), s. 1-17.
- Topçu, N. (Dü.). (1947, Mart). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (13), s. 1-17.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Şubat). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (24), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1948). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (22), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Kasım). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (21), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Ekim). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (20), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Eylül). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (19), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Ağustos). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (18), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Temmuz). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (17), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Haziran). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (16), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Mayıs). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (15), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Nisan). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (14), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Mart). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (13), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Şubat). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (12), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1948, Ocak). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (11), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1949, Haziran). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (28), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1949, Mayıs). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (27), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1949, Nisan). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (26), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1949, Mart). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (25), s. 1-15.
- Topçu, N. (Dü.). (1949, Ocak). Hareket "Fikir-Âhlak-Sanat" (23), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1952, Aralık). Hareket "Aylık Siyasî Mecmua" (1), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1953, Haziran). Hareket "Aylık Fikir Mecmuası" (7), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1953, Mayıs). Hareket "Aylık Fikir Mecmuası" (6), s. 1-1.
- Topçu, N. (Dü.). (1953, Nisan). Hareket "Aylık Fikir Mecmuası" (5), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1953, Mart). Hareket "Aylık Fikir Mecmuası" (4), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1953, Ocak). Hareket "Aylık Siyasî Mecmua" (2), s. 1-16.
- Topçu, N. (Dü.). (1953, Şubat). Hareket "Aylık Fikir Mecmuası" (3), s. 1-15.
- Topçu, N. (2015). *Kültür ve Medeniyet* (9. b.). (İ. Kara, & E. Elverdi, Dü) İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Topçu, N. (2015). *Yarıncı Türkiye* (11. b.). (İ. Kara, & E. Elverdi, Dü) İstanbul: Dergâh Yayınları.